

בס"ד

השיעור מוקדש לעילוי נשמת מנחם אביצור בן יהודה אריה ז"ל

ממידת הדין למידת הדין
לפרשות וזאת הברכה ובראשית

1. דברים ל"ג, א: וזאת הברכה אשר ברך משה איש האלהים
2. שמות ד' טז: "הוא יהיה לך לפה ואתה תהיה לו לא-להים"
3. תהילים צ"א: "תפלה למשה איש האלהים".
4. הרמב"ן בפרשתנו: "איש האלוקים- להגיד כי ברכתו מקומת, כי איש האלוקים היה, ותפילת ישרים רצונו".
5. ראב"ע בפרשתנו: "איש האלוקים- להודיע כי בנבואה בירך אותם".
6. מסכת ערכין (ז ע"א): "אם יבוא הקב"ה לישב בדין עם אברהם יצחק ויעקב, אינם יכולים לעמוד בפניו"
7. תהלים קמ"ג, ב: "כי לא יצדק לפניך כל חי"
8. אור החיים: "וכאן הודיע הכתוב כי צדיק זה (-משה) נתעצם ופעל הטוב אפילו בערך בחינת הדין, הרמוז ב'אלוקים', והוא אומרו 'איש האלוקים', ואם יבוא ה' לעמוד עמו בדין, יוכל, כי הפליא לעשות הטוב והישר".
9. בראשית י"ב ב-ג: "ואעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה שמך". "ונברכו בך כל משפחות האדמה".
10. הרמב"ן על האתר: "כי כל משפחות האדמה יתברכו בו, לא אנשי ארצו לבד"
11. מדרש תנחומא: "אמר יצחק לאברהם אביו: 'אבא, יודע אני שהנפש חצופה ואתה צריך להקריב עולה, שמא תראה הנפש את המאכלת ותזדעזע ונמצא סכין זו ממקומו, ונמצאת מקריב בעל מום. קושרני נא אבי אל המזבח".
12. הרב מרדכי אילון: בשיא הרצון, אומר יצחק לאביו: 'אבא, אני צריך שתקשור אותי, אני צריך מסגרת, אני צריך שהכל יעשה כדת וכדין, ע"פ השו"ע זוהי הופעתה של מידת היראה מידת הדין במעשה העקדה. ישנו חשש אצל יצחק שהוא ינוע, שהוא יאבד שליטה בזמן השחיטה, הוא מבקש להיות קשור. יש בה בקשירה גם הכרה את מגבלותיו של האדם. ודווקא היא סוד העוצמה עד שהיא הופכת להיות השם של כל הניסיון הזה "עקדת יצחק".
13. מיכה ז כ: "תתן אמת ליעקב..."
14. הרב בני לאו: המשך זה אין משמעותו דריכה במקום, אלא שמירה על הקיים בתוספת המעלה של המשך. הנהגת אבות האומה נועדה לבנות את שלימות קומתה של כנסת ישראל. וכדרך הבנאים, שכל אחד משמר את שורות הלבנים שבנה קודמו, ובמקום שהלה פסק הוא ממשיך ובונה את נדבכו הנוסף שגבוה יותר מקודמיו.
15. בראשית מ"ח טז: "המלאך הגואל אותי מכל רע יברך את הנערים ויקרא בהם שמי ושם אבותי אברהם ויצחק".
16. בראשית כ"ה ו: "ויתן את כל אשר לו ליצחק".
17. רש"י על האתר: שאמר לו הקב"ה לאברהם 'והיה ברכה', הברכות מסורות בידך לברך את מי שתראה, ואברהם מסרם ליצחק.
18. בראשית כ"ה יא: "ויהי אחרי מות אברהם ויברך אלהים את יצחק בנו"
19. בבראשית כ"ח: "ויקרא יצחק אל יעקב ויברך אותו ... ויתן לך את ברכת אברהם"

(=השיבולים) מעשה הקדוש ברוך הוא ואלו (=העוגות) מעשה ידי אדם, א"ל (ר"ע) אין אלו נאים יותר מן השבלים ?? א"ל טורנוסרופוס אם הוא חפץ במילה למה אינו יוצא הולד מהול ממעי אמו, א"ל ר"ע ולמה שוררו (=חיבור צינור ההזנה של העובר אל השליה שבמעיי האם בזמן שהתינוק ברחם) יוצא עמו והוא תלוי בבטנו ואמו חותכו ? ומה שאתה אומר למה אינו יוצא מהול לפי שלא נתן הקדוש ברוך הוא את המצות לישראל אלא לצרף אותם בהם".

31. בראשית רבה (בראשית י"א):

"כל מה שנברא בששת ימי בראשית צריכין עשייה, כגון החרדל צריך למתוק, התורמוסים צריך למתוק, החיטין צריכין להטחון, אפילו אדם צריך תיקון".

32. הרב זכריה טובי ראש הכולל בישיבת יבנה:

זהו תפקיד האדם, שנגזר מלשון אדמה. כמו שאדמה תפקידה להצמיח – כך תפקיד האדם להיות כל הזמן במציאות של צמיחה, להוציא מן הכח אל הפועל את הדברים הטמונים בו. ובכך יזכה להשלים את עצמו וכך את כל הבריאה כולה.

33. שמות ו' ב:

וידבר אלהים אל משה ויאמר אליו אני ה'. וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי ושמי ה' לא נודעתי להם

34. דברים ל"ב ד:

"הצור תמים פֶּעֶלּוּ כִּי כָּל דְּרָכָיו מְשֻׁפָּט. אֶ-ל אֱמוּנָה וְאִין עוֹל צְדִיק וְיֵשֶׁר הוּא".

20. רבנו בחיי :

"ואם כן אין הברכות לעשו מזמנות בעולם הזה אלא כשאין ישראל ראויים".

21. בראשית מ"ט א:

"ויקרא יעקב לבניו ויאמר האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים"

22. בראשית מ"ט כ"ח:

"וזאת אשר דבר להם אביהם ויברך אותם איש אשר כברכתו ברך אתם".

23. רש"י במקום:

"פרשה זו שתומה, לפי שביקש יעקב לגלות את הקץ ונסתם הימנו"

24. דברים ל"ג ד:

"תורה ציוה לנו משה מורשה קהילת יעקב".

25. שמות ל"ג יז-כג:

"ועתה, אם נא מצאתי חן בעיניך, הודיעני נא את דרכיך"!

"וניצבת על הצור, והיה בעבור כבודי, ושמתוך בנקרת הצור, ושכותי כפי עליך עד עברי, והסירותי את כפי, וראית את אחוריי".

26. הרב יחזקאל שינפלד עפ"י מה ששמע מהרב ישראל מאיר לאו שאמר בשם ה"חתם סופר":

כאן נעוצה תשובה מופלאה לשאלת הגמול. "וראית את אחוריי" - ראייה לאחור. במבט רטרוספקטיבי, לאחור, אולי מחר ואולי בעוד אלף שנים, תוכל לראות ולהבין על מה ולמה קורה מה שקורה.

27. בראשית א' א:

"בראשית ברא אלוקים את השמים ואת הארץ"

28. בראשית ב' ד:

"אלה תולדות השמים והארץ בהבראם, ביום עשות ה' אלוקים ארץ ושמים" [ה' אלוקים-דין ורחמים].

29. בראשית ב' ג:

"אשר ברא אלוקים לעשות"

30. מדרש תנחומא (ורשא) פרשת תזריע סימן ה:

"מעשה ששאל טורנוסרופוס הרשע את רבי עקיבא איזו מעשים נאים (יותר) של הקדוש ברוך הוא או של בשר ודם, א"ל של ב"ו נאים, א"ל טורנוסרופוס: הרי השמים והארץ יכול אדם לעשות כיוצא בהם ? (איך אתה אומר ששל ב"ו נאים יותר ממעשי ה') ? א"ל ר"ע לא תאמר לי בדבר שהוא למעלה מן הבריות שאין שולטין עליו, אלא אמור דברים שהם מצויין בבני אדם. א"ל למה אתם מולין ? א"ל (ר"ע) : אני הייתי יודע שעל דבר זה אתה שואלני ולכך הקדמתי ואמרתי לך שמעשה בני אדם משל הקדוש ברוך הוא. הביא לו ר"ע שבלים וגלוסקאות (=עוגות מוכנות) וא"ל אלו